

Тема уроку. Національно-визвольний рух 1944-1950 рр.

Епіграф

«Трагедія історії не в боротьбі правди
проти неправди, а в боротьбі різних правд»

Гегель

Друга світова війна привела до значних змін у долі України. УРСР вийшла на міжнародну арену як суб'єкт міжнародного права, були визнані західні кордони УРСР і, що найважливіше, уперше за багато століть майже всі українські землі опинились у межах однієї держави. Кажуть, що безсмертя довічне для тих, хто загинув у боротьбі за свій народ, за його волю. Сьогодні вивчатимемо тему, яка тривалий час була «білою плямою» в нашій історії.

План

1.Формування органів радянської влади. Колективізація, індустріалізація, культурна революція.

2.Доля УГКЦ. Львівський Собор 1946 р. Й Сліпий.

3. Боротьба ОУН-УПА. Роман Шухевич.

4. Операція «захід»

1. Формування органів радянської влади.

Проблемне питання

Як ви вважаєте, радянська заохідних областей України була визволенням чи окупацією?

Протягом 1939-41 рр. радянський режим не встиг закріпитися на західноукраїнських землях. Після війни керівництво СРСР проводило політику «радянської», яка включала у себе колективізацію, індустріалізацію, культурну революцію і масові репресії проти незадоволених новою владою.

Разом з вступом радянської армії в Західну Україну на роботу в місцеві органи влади з східних областей надсилаються спеціалісти (до середини 1946р. – 86 тисяч). Місцевим кадрам не довіряли. Так, 315,1тисяч номенклатурних посад в

обкомах партії в Західній Україні місцеві працівники займали лише 1,8 тисяч чоловік (12,1%). За вказівками з Москви і Києва керівництво на місцях запроваджувало ті ж порядки, що були в всьому СРСР.

2. Доля УГКЦ. Львівський Собор 1946 року. Й. Сліпий.

Духовним натхненником національно-визвольної боротьби завжди була УГКЦ. Церква об'єднувала:

- | | |
|-------------------|----------------------|
| • 5млн віруючих | 3040 парафій |
| • 4440 церков | 5 духовних семінарій |
| • 127 монастирів | 10 єпископів |
| • 2950 священиків | |

Смерть митрополита А.Шептицького 1.11.1944р стала сигналом до початку кампанії проти церкви. Згідно зі сталінською інструкцією у квітні 1945р були заарештовані єпископи на чолі з Й.Сліпим. Усім було запропоновано “добровільно” возз'єднатися з РПЦ. А далі пішли арешти діячів церкви, заслання їх до Сибіру.

У 1946р в Києві відбувся закритий процес греко-католицької єпархії на чолі з Й.Сліпим. 8 березня 1946 Львові було скликано Львівський церковний собор (який ряд дослідників вважають неканонічним, за відсутності більшості єпископів). На ньому «ініціативна група», очолювана єпископом Гавриїлом Костельником, запропонувала «возз'єднання УГКЦ» з православ'ям і повернення до РПЦ (Російської православної церкви) ліквідацію Берестейської церковної 1596 р. і повний розрив із Ватиканом. УГКЦ стала діяти підпільно - "церква в катакомбах"

В серпні 1949 року було ліквідовано УГКЦ на Закарпатті. Лише в травні 1990 року була зареєстрована перша громада УГКЦ з Митрополитом Іваном Любачівським.

Незважаючи на всі зусилля влади ліквідувати церкву, вона остаточно не причинила свого існування. Легально її структури існувало за межами УРСР, а не легальні діяли в Україні і мали назву “церква в катакомбах”.

3. Боротьба ОУН-УПА. Роман Шухевич.

Учні ознайомились з відповідною темою підручника. В учнів є дві хвилини, щоб ознайомитись з нею.

Проблемне питання ... «Трагедія історії не в боротьбі правди проти

неправди, а в боротьбі двох різних правд ...» Гегель.

Робота з текстовими джерелами

Документ 1 Звернення УПА «За що бореться УПА»

Документ 1

Звернення УПА

«За що бореться Українська Повстанська Армія?» (витяг)

УПА бореться за самостійну соборну державу і за те, щоб кожна нація жила вільним життям у своїй власній самостійній державі. Знищення національного поневолення та експлуатації нації нацією, система вільних народів у власних, самостійних державах – це єдиний лад, який дасть справедливий розв'язок національного і соціального питання в цілому світі.

УПА бореться проти імперіалістів і імперій, бо в них один пануючий народ поневолює культурно та визискує економічно інші народи.

УПА бореться проти будь-якої експлуатації.

УПА бореться за свободу друку, слова, думки, переконань, віри і світогляду, проти офіційного нав'язування суспільству світоглядних доктрин і догм; за право національних меншин мати свою власну за формою і змістом національну культуру; за рівність усіх громадян України незалежно від їх національності, в державних та громадських правах...

Чому населення Західної України чинило опір діям радянської влади в краї?
((визначаємо причини))

- насильницька колективізація
- масові депортації
- ліквідація УГКЦ

Головну роль в русі, як і раніше, відігравали ОУН-УПА. Політичною надбудовою УПА - військово-політичне формування, яке керувало національно-визвольним рухом. Її очолили Р.Шухевич, В.Кук, М.Лебедь, Ю.Липа. Вони прийняли ряд законодавчих актів “Устрій”, “Платформа”, “Універсал”.

Запитання для дискусії

Частина українців вважає вояків ОУН – УПА героями, інші – злочинцями.

Якої точки зору дотримуєтеся ви? Чому? (усно)

Вчитель: На землях Західної України розгорнулась справжня партизанська війна. Загони ОУН та УПА проводили диверсії проти радянської влади, в яких часто гинули місцеві жителі. УПА після закінчення війни перейшла на підпільне існування. Невеликі, добре згуртовані «боївки» (10-15 осіб) контролювали територію площею 150 тис. км. Здійснювали 15,5 тис. диверсій, у яких загинуло більше 30 тис. представників рад влади ОУН УПА. Відзначились сумнозвісні спецзагони держбезпеки, які чинили свавілля, замаскувались під, вояків УПА. Переодягнених карателів навіть свої називали упирами, їх жорстокість не знала меж.

Заходи, спрямовані на придушення ОУН ТА УПА з боку рад влади були жорстокими: блокада і прочісування території, арешти і депортації розстріли і провокації. Кульмінацією цих націй стала «Вісла», “Захід”

Дискусія

Частина українців вважає вояків УПА героями, інші – ворогами. А яка ваша думка?

4. Операція «Захід»

Операція «Захід»—каральна акція уряду СРСР проти членів родин і родичів ОУН та УПА, примусова наймасовіша депортація населення Західної України (за винятком Закарпаття), проведена 21 жовтня 1947 року. Одним із головних завдань операції було нейтралізувати український визвольний рух у Західній Україні, зокрема діяльність Української повстанської армії та тих хто їй співчував та допомагав. Протягом одного дня з Західної України до Казахстану та віддалених районів Сибіру депортували понад 78тисяч осіб. Виселенню підлягали за попередньо складеними списками члени родин оунівців та повстанців. Це не єдина, але наймасовіша депортація, здійснена в Західній Україні. Усього в 1940-х і на початку 1950-х років із Західної України насильно вивезли 203 тисячі осіб. Більшість із них опинилася в Казахстані.

На початку 1948 р частина підрозділів УПА перейшла на територію Польщі, деякі загони через Чехо-Словаччину прорвалися в західну зону Німеччини.

5 березня 1950 року, оточений спецпідрозділами МВС, неподалік від Львова загинув командир УПА Роман Шухевич.

1954 р заарештований був керівник УПА з 1950 р Василь Кук

1959 році в Мюнхені радянські спецслужби вбили С Бандеру. Це була важка втрата для повстанців. Але збройне підпілля продовжувало організовану боротьбу до травня 1954 р., а деякі дрібні його групи діяли ще довше. З метою припинення цієї діяльності у 1956 р. була оголошена чергова амністія. Однак і на цьому боротьба не закінчилася. Окремі оунівські групи були викриті в 60-ті роки.

Ліна Костенко писала:

"Кожній нації є за що посипати голову попелом. Тільки не треба ним запорошувати очі наступних поколінь"

Ми повинні пам'ятати сторінки своєї історії.

Підсумки

Українці в 1940-50-х рр. підняли небувале за розмахом для цих часів повстання проти деспотії й показали всьому світу приклад масової непокори тоталітарній імперії. Пробачити це непокірним радянська держава не могла.

Домашнє завдання

Робота з підручником § 4

Написати опорний конспект уроку